הכנסת השמינית

מושב ש ב י

א.ס.

פרוטוקול מס' 82

מישיבת ועדת החוץ והבטחון

שהתקיימה ביום ד', ג' אלול תשכ"ז - 8.9.67 בשעה 09.00 בח"א.

נ כ ח ו ּ

חברי הועדה: ד. הכהן - יו"ר
מ. אובא
א. בן-אליעזר
ר. ברקת
ע. גוברין
י. חרדי
י. חזן
מ. יערי
ג. כהן
ח. לבדאוי
ג. מאיר
מ. נמיר
ס. פרס
ז. צור
א. רימלט
י. רפאל

מוזמנים: שר החוץ מר א. אבן

סדר-היום: הדיון בסקירת שר החוץ

- - -

היו"ר ד. הכהן: אני פותח את הישיבה.

שר החוץ רוצה להשלים אינפורמציה.

שר החוץ מר א. אבן: אשר למצב הנוהלי: אמרתי, כי המושב המיוחד של העצרת חייב להתכנס על מנת להעביר את סדר יומו למושב הרגיל. פעלנו במגמה לקרב עד כמה שאפשר את המושב המיוחד והמושב הרגיל על מנת, שהמושב המיוחד יהיה בעל אופי פורמאלי גרידא ולא יישאר זמן לדיונים מעשיים. יש לנו מגמה מדינית מעשית: להוציא את הבעייה שלנו מייחודה, על מנת שתהווה אחד הסעיפים הבידוניים בעצרת יחד עם ויימנאם, רודסיה וכל שאר בעיות העולם.

ההתפתחות היא כדלהלן: נשיא העצרת המייצג עם ראשי הגושים: עם ראש הגוש הלטיני, עם ראש הבלתי מזדהים, אמי, כיו"ר הגוש הישראלי ועם הערבים, שקודם כל תבעו כינוס העצרת ב-13.9. לאחרונה במסר לנו, כי גם הסובייטים וגם הערבים מגלים הסתגות. הסובייטים רוצים כגראה להשכיח את עצין העצרת המיוחדת, כי עצם המלים הללו מזכירות את קלונם וכשלונם, אלא אם יש הצעה מוסכמת. ובשעה זו אין שום הצעה מוסכמת על הבעייה המרכזית. גודע לנו, שגם הערבים לגמרי לא בטוחים מה יהיה תוכל הדו"ח של אלמאן ואיגם נרגעים מסה שהם שומעים על הלך מחשבתו. אנו יודעים, כי הנו משוכנע, שאי אפשר להלק שוב את העיר.

לפי שעה הולכים הדברים בכיוון זה: לא יהיה מושב מיוחד, אלא כדבר פורמאלי, שיעביר את סדר היום. וזה הטוב.

השלב השני יהיה, שאז נסתן, כי סעיף זה הוא סעיף מסעיפים אחרים שעל העצרת לדון בהם, וצריך לקיים את הויכוח הכללי ולהוציא עד כמה שאפשר את הקיטור המיוחד מן הנושא.

זו מגמתנו התכסיסית ולפי שעה איבנו נכשלים.

היו"ר ד. הכהן: לשות הדבור לחברי הוועדה.

מ. אורבא: הייתי רוצה להתייחס לשני נושאים, שנראה לי, כי שר החוץ קיצר בהם: האחד - עצין הפלסטים; השני - עצין ירושלים. נראה לי, כי שני נושאים אלה יעסשו כמגופים להזזת שיווי המשקל, שהשגנו, לכיוון נגדנו. בסשך כל השנים היוו הפלסטים בעיה כאובה ולא כל שכן עכשו. קצת תמהתי כאשר לאחר שישבנו בבוקר שמענו בערב ברדיו הודעה על תכניות בעצין הפלסטים. דומני, כי מטיבים היו לעשות אילו נמסרו הדברים לוועדה לפני שנודעים ברבים.

שר החוץ מר א. אבן: אספר מה אמרתי במסבת העמדתם על השאלה של "סיום": "האפשר להניח, כי הצעות ישראל ותכניותיה על עצין הפלסטים יוגשו לעצרת הכללית, השיבותי: כן. זה הכל. יותר לא אמרתי דבר. כך ניסחתי את תשובתי. תשובה קצרה ביותר.

מ. אורבאי: אני יודע שעורכים תכניות. ראיתי טיוטות של תכניות. ראוי פורום זה שיקבל אינפורמציה על תכניות אלה ויביע דעתו.

שר התחבורה מר א. אבן: מחר־תיים מקיימת הממשלה ישיבה מיוחדת על בעיית הפליטים.

מ. אורבאי: אני מבין, כי המחשבה היא בשני אפיקים: גם באשר לגדה וגם באשר לסיני, אחרי שבתבדר, כי האפשרויות שם ערלות על המשוער.

אילן יכלנו לבוא עם דברים ברורים ולהצביע על תכניות, שיש בהן משום תמורית דרך לפתרון שאלות, היה זה מוסיף לא מעט אפילו לדיונים בעצרת. טוב היה אילו יכלנו להצביע על התחלות מעשיות, על צעדים ראשונים, כי כאשר נבוא בתכניות סתם, הרי פעולתם הראשונה של הערבים תהיה לסכל אפילו התחלת פעולה, ואילו כאשר יש כבר התחלת פעולה בעניין זה, הרי הנשק הזה איננו יותר בידם.

לעומת זאת לא נראית לי ההצעה, שאנו נציע לתקים מחנות חדשים בירדן. זה עלול להתפרש כהודעה, שאנו מסלקים ידינו מפתרון ממשי.

הכיוון צריך להיות, שהעולם כולו צריך לסייע בפתרון בעיה זו, אלא שעלינו ללכת בראש ולפתח יוזמה.

עזרי שני - עזין ירושלים: שמחתי לשמע, כי בסופו של דבר, על אף החששות, יצא ביקור תאלמאן לטובה, ואלה שצדדו בביקור זה הוכיחו, כי הם רואים את הדברים נכונה.

לא הבינותי מה היה הצורך בפתיחת שער המוגרבים. מדוע צריך היה לקחת מהם הכנסה זו? לשם להרגיזם סתם? מעבין הרב גורן עשו דבר עולמי, ואילו כאן, שזה לא פתוח חמור, שזה לא פתוח מרגיז, ניתן היתר. גם הרב גורן לא צריך היה, לפי דעתי, לעשות את אשר עשה. אנו צריכים לעשות הכל כדי לעורר לטובתנו את כל הגורמים הדתיים ולהצביע באיזו מידה הם הרסו, חיבלו במקומות הקדושים שלנו ובבתי הקברות שלנו. זה לא תופס די מקום בדברי ההסברה שלנו.

י. חזן: אין ספק, שאנו יוצאים שוב למערכה כבדה מאד, אולי יותר כבדה מביצית מזו הקודמת. ואני מאחל לשר החוץ העומד בראש המשלחת, שיצליח בהגנת עניינו, כפי שהצליח בהגנת עניינו בפעם הקודמת.

אני מניח, כי עמדתנו מחיית בנוניה על כך, שלא ניסוג משום מקום כל עוד לא יחיה שלום. את הנוסחה א הזאת אסור להתליף בשום נוסחה פחות ברורה. כן צריך לומר, שאם יסכימו הערבים למו"מ על השלום, נהיה מוכנים לדון על כל הדברים, חוץ מירושלים וחוץ משיגויי גבול בשחוניים, ואני אומר: שיגויי גבול ולא תיקוני גבול.

רק נוסחה זו על שני חלקיה יכולה להוות בסיס למלחמה נגד אויבים וגם נגד ידידים.

אבי מדגיש זאת, כי כלל איבי בטוח, שאם יגבר הלחץ, יהיו אלה, שהיום הם בשיא אי-הורתרבות בבחינת הורתרבים הראשיים. אבי חושש, שמהתנועה המאבדת היום על אי-ויתור על אף שעל אדמה אחד, יוולדו הוויתורים הגדולים ביותר.

כאשר הצענו בשעתו, שלא לזרוק מעזה באו ואמרו לנו, שזרוקא בגלל סכנת הדו-לאומיות - צריך לעזב את עזה.

הבעיה שעלולה להיהפך לאחד מהדברים המסוכנים ביותר בשבילנו מאד אחד ושורית להיהפך אחד מאמצעי הלחימה הטובים ביותר שבידינו מצד שבי היא שאלת הפליטים.

אבי רוצה לשאל את שר החוץ: האם הסטטוס שלנו לגבי המשך לעניני הפליטים משתנה על ידי כך, שאנו הסיבה בה נמצא המספר הגדול ביותר של הפליטים, אולי כל הפליטים. האם יבוא שינוי, ואם כן - מה יהיה השינוי ואיך חושבים אנו לנצל את השינוי הזה?

אשר לפליטים: אבי חושב שהסיבה הממשלה לעשות כאשר לא שעתה להצעותיהם של אלה, שאמרו, כי צריך לחיות עקבים. טוב שהחלישת לאפשר החזרתם של מקבלי הרשיונות. גם להבא בהיה בוודאי מוכנים לעסוק ברוחב לב בבעיית איחוד המשפחות, ולאו דווקא לפי הביסוס של אחד השרים: שכוכל לעשות טובה כאשר יפנה אליבו אחד מהנכבדים הערבים. זה בחוץ ודרוש כדי להבליש עמדתה החומאנית של מדינת ישראל וכוונותה לתרום תרומתה כדי לפתור בעיות אנושיות כאובות, ואם יתוסף על המספר העצום של אזרחים ערבים עוד 20 אלף, הרי זה לא ישנה הרבה את התמונה של מיליון ו-300 אלף, הנמצאים עכשו בתחומי ישראל.

על יסוד בימה כזאת, אבי מחייבא את הצעתה של גולדה. אנו צריכים לעשות הכל כדי להוציא את העוקץ.

אבי רוצה לשמע מפי שר החוץ: אם הוא יוצא מזדיין בתכניות של ראשית פתרון לשאלת הפליטים באותם התחומים שאנו שלטים בהם.

אשר לסיני: איבי יודע כמה זמן נהיה שם. אבי יוצא מתוך הנחה, שאם זה יימשך שנים, הרי המציאות תתחיל להשתנות. הוא הדין הגדה המערבית. במקום פניה למזרח, יתחילו למגות מערבה. אך כל עוד אנו נמצאים שם, הרי ביתנת בידינו האפשרות להוכיח לעולם, שברגע שהם נמצאים בתחום שליטתה של מדינת ישראל, הרי ישראל מתחילה לפתור את העניין הלכה למעשה. זה לא עניין של סנה או שנתיים. זו שאלה של תכניות וראשית פעולה. צריך לעשות קודם כל את הצעד הראשון.

התחלנו לחקר את סיני. אוצרות סיני, מבקודת ראות שלנו, די מפוקפקים. זה טוב בשביל מצרים ולא בשבילנו. איבי יודע למה יגיעו. כל עוד לא נוכיח, שסיני איבו מדבר - אי אפשר. מבחינה מדינית כלל לא ברור לי, אם זה כל כך נבון, ליצור גטו בלתי רצוף ביניבו ובין מצרים. בשביל שכנות טובה ביניבו ובין מצרים עדיף מדבר.

ירושלים היא בעיה אחרת. מצד אחד אנו צריכים לחבליש את העובדה ההיסטורית, הבלתי ניתנת לשינוי, שירושלים היא מאוחדת, אך דווקא מתוך כך, חייבים אנו להיות זהירים.

אפילו מטעמים דתיים, אני אומר, צריך להשאיר מטען לתשובי. בל בעטה בשבילו את כל המלאכה. אנו חייבים זהירות רבה. אני בטוח, כי החלטת הקאדים לא תקל על הר החוץ. אגב, אם הסדובר בחילובים כמובי, שאיבם פוחדים לעלות על הר הבית ואיבם פוחדים לדרך במקום שהיה קודש הקדשים, הרי אין זה בחוץ, ואם הסדובר בדתיים, הרי בכלל אין טכבה שיבקרו שם. ואז - לשם מה בכלל כל ההתגדולות האלה ולשם מת צריך לקבע שר הבטחון עובדות פוליטיות? אם זה עניין מדיבי - הרי יש ממשלה, יש ראש ממשלה ויש שר החוץ.

אני חושב, כי דווקא מה צריך להיות מאד זהיר. דווקא זהירות זו עמוניה להבטיח לבו מעמד יותר חזק בהבעת עמיבבו, שהעצרת דובה התייצבה מאחוריו.

ש. גוברין: מספר הערות:

אני תומך בהצעת בולדה בעניין מתן מלט ועזרה לירדן. לדעתי זה יכול לעמוד שליחות.

אשר להבניות של חזן, הרי איני בוטח להן, מלם לאחת, שבבר הודענו עליה: לעשות בסיון לייטב חלק מטויים של הפליטים, אולם רק כדוגמה. לא מתקבל על הדעת, שאנו מקבלים עלינו את פתרון בעיית הפליטים. איני דואה לא את האפשרות ולא את הכוחות לכך. דוגמה - כן. היא נחוצה גם לבו.

אם איבי טועה, הרי הודיע חזן, כי הוא הולך בשמיה, שקבעת הממשלה, והיא - אם אין מו"מ לשלום, ישירות עם ארצות ערב, אין בסיבה מן הגבולות. זו עמדה בבובה, אך הוא אמר, שבאילו יש בממשלה תבחה, שאם מגיעים לשלום, יש לדבר רק על שיבויי גבול. לעמדה זו של הגר הבנסת חזן - אני מתבגד.

אני מקבל את הקו שביסה לשרטט שר החוץ
אני מקוה, כי הוא יעבור במועצה, אם כי מערבה זו תהיה בודאי יותר קשה מהקודמת. ואני דוצה לשאל: בגיה שגו'בסון יציע לבו תבנית מסויימת לשלום, האם תהיה הממשלה מוכבה לכך? אני שואל שאלה זו בעקבות הידיעה שמסר לבו שר החוץ על הוועדה לתבניות שלום המועלת במשרד החוץ. אני שואל: האם יכולה הממשלה או וועדת השרים לעניני בטחון להיות מוכבה לכך?

שר החוץ שר א. אבן: יכולה להיות תבנית, גם מבלי שיכריזו עליה.

ש. גוברין: אם יש תבנית, אולי כדאי שיקויים עליה בידור.

ש. רימלט: בשתול להבין מה תהיה הסקטיקה של חרושים והערבים בוותרם על עצרת הידוק מיוחדת?
להניע להחלטות הבתמבות על ידי רוב בעניינים, כמו: החזרת הפליטים, עניין ירושלים. הייבו, להעמיד את ישראל בזו, שלגבי סורת של החלטות, אמנם לא לעצם העניין, איבה מקיימת את החלטות האו"ם, וזה ריכוך המעמד של ישראל בתוך הפורום החוא.

אני חושב, כי בימות סלילי ובולם של ועידת חרטום הלא דבר טוב מאד וצריך להודגיש, כי רצת הצבור הצולמית אמרת. מתרשמים, כי זה סימן של ויתורים. רק אמש דברתי עם מדוע' מאוניברסיטת קולומביה, גם הוא מוען? יש תזוזה לטובה. כאשר הסברתי לו את הבעודות שהובלו בועידת חרטום, אמר? לא כך התרשמנו אנו מהשבועות האמריקניים.

אשר להצעות ח"כ חזן? אם כול המלמות ועידת חרטום, שלא להכיר בישראל, שלא לעשות שלום עם ישראל, נודיע, כי אנו מוכנים לכל מהרץ לירושלים, הרי זו קונפרונטציה של שמי עמדות כה קונות, שלא נוכל להחזיק אף בירושלים. עמדתנו צריכה להיות, ש אם חרטום השלישה, שאין שלום, הרי אין שלום, ואם אין שלום, הרי אין תזוזה ואין נסיבה, ולו גם בצעד אחד.

כן יש לערער את הדוקטרינה המקודשת, שאין שיבודי גבולות בעקבות מלחמה. במזרח התיכון זה בעולם לא היה ובעולם לא תמש. גם מה שנקבע ב-1948 היה בעקבות מלחמה ובעקבות תוקפנות. ככל שנקדים להסביר לידידינו?, כי אין לדבר על ממשוש קוו שמלפני ה-5 ביוני, כן ייטב לנו, כי אז הויכוח יהיה בשטחים, ועם ידידים טוב להתווכח בשטחים. בשיחות עם האמריקנים עלינו להקפיד את?מדתנו ולהזיז את הדוקטרינה המקודשת, שאין שיבודי גבול בגלל כיבוש.

לעניין הפליטים? חייבים להתחיל. חייבים לשם פליטים אצלנו. אני חושב כי באזור אל-ערים יש אפשרות להקים מיבנים בשביל הפליטים, אולי חלק צריך להקים גם ב"י, מערבה מן הירדן, לאלה שנמצאים כאן.

אחת מן השתים? או שהפליטים יסרבו להיכנס לשם, ואז לנו ארגומנט חזק מאד, ואם ייסצא חלק שיסכימו להיכנס למיבנים, הרי עשינו דבר גדול.

בעניינים אלה יש להיות זהירים ולא להציע הצעות פיקטיביות, כך שאחרים יראו, כי אין זו, אלא אחיזת עיניים. אני אומר? תכנית מעשית והתחלת עשייה.

לעומת הנסיון של סיטו צריכים אנו להשכים בכל חבמות, השופרות והפרסומים. הופעות טר ההוץ בכני המונאים זה רצר טוב והכרחי, אך לא מספיק. אנו צריכים לחזור ולהדגיש, כי הפלסטים מסה שקרה לפני שמת השים איזה אקטואליה, מיושבת וכל השיחה פסולה ואין לעשות פעלה בלי מגעים ישירים של הנוגעים בדבר. גם אחרים יחשבו, כי מחר זה יכול לנגוע בהם.

ח. לבדאר? אין ספק, כי בעמוד בעצרת או"ם זו בפני לחצים כבדים. אין אים יודע איך יתפתחו הדברים עד לסיומה של העצרת, אך היתי רוצה שנקבע לנו קביעה אחת במישרת לגבי העצרת? יהיו הלחצים אשר יהיו, אף אם יביא הדבר להחלטות בגדגו, נדע לעמוד אף מול התפתחות קשה, כמובן תוך מאמצים מכסימליים להשיג לפחות שליש. בכין את עצמנו מראש, שמיתכן התפתחות חמורה עם החלטות בגדגו ונדע שעליגו לעמוד מולן.

אני רוצה להציע, בנקודת מוצא למערכת המדיבית שלנו, לאו דווקא את חסילוס של הרטום, אלא את עניין הכוח הלוחמה והכנת חכוח. באמרו הדברים גם על ידי נאצר ולאחר מכן. אני מציע, שזו

תהיה בקודת המוצא להסברה. הודעת חוסיין, סביבתיים לא כדאית גורילה. להיפך - הצגת השאלה לא על דקע מדיני, אלא על רקע של לוחמה עם הכבה צבאית, זה גלת יותר, מובן יותר כלפי העמדה שלנו. גם בורגיבה אומר, שלו ידע שאפשר להכריע את ישראל בכח הנשק, היה מצרף את כוחה של טוניס למערכה זו, אלא שידע, כי זה לא ביתן. ואם בורגיבה אומר: המטך המלחמה בדרכים מדיניות, הרי הכוונה היא אותה כוונה. ממרתו אותה מטרה - להכריע את מדיניות ישראל ולהשיג עליונות ויתרונות מדיניים להכרעת ישראל.

ברגע שביכנס לניתוח הבקודה המטולטת, הדיבו חושמים את עצמבו בסבי סכנות, כשאנו יכולים להתחפר כול עמדה הרבה יותר ברורה של המשך המלחמה ואגירת הכוח.

אשר למערכה של סיטו: סיטו גם מסוגל לשנות את הפורמולה. באמריקה הלטינית יש ערך רב לדעת הקהל. באפריקה המלאכה שונה.

באמריקה בודאי עזרה עמדת ג'ונסון רבות. אבי סבור, שכבל שתרד הפרסטיג'ה שלו בגלל ויימנאם, הרי להצנו וסיכויינו יגדלו. מבחינת זו יש להפעיל דעת קהל עצומה. חלחץ על ג'ונסון יכול להיות מופעל מבחינה חיובית.

הפורמולה שלנו מהתקבלה - קצת איבה ברורה. תזן אומר: ישראל לא תיסוג כל עוד. משר החוץ שמעתי פורמולה טובה.

<u>שר החוץ מר א. אבן:</u> הפורמולה היא: אנו בקיים את המצב הקיים כל עוד אם יוחלף בהסכמי שלום.

<u>ה. לבדאו:</u> זה הרבה יותר טוב. אסור לדבר על נסיגה.

שר החוץ מעלה את החשש, שהדיון יכול להסתכם בהחלטה על מתווך.

<u>שר החוץ מר א. אבן:</u> יש גורם אחד או שנים, המציעים בציב. זו למשל הצעת מרטין.

<u>ה. לבדאו:</u> זו אפשרות מסוכנת. על ידי מתן יד לתיווך - אנו עולים על דרך חדשה.

אשר להסברה: יש לי רושם, אמנם ללא ידיעה, כי המכובה של ההסברה היא קצת כבדה. בעניין הפלישתים, נכון שהודעתו של שר החוץ היתה שיא תקיצוני, אך הייתי מייעץ לו אולי ניסוח אחר. בקודת המוצא יכולה להיות הודעתו של שר החוץ הכוונתי באו"ם, שלולא היתה בעיית הפלישתים בעיית ישראל-ערב, הרי היו מזמן פותרים את הבעיה הזאת, והדברים נרשמו.

אשר לפתיחת שער המוגרבים: אנו חלים בקשפלכסים מיושנים. צריך ליצור גם בעולם את העובדה, שהר הבית לנו. איני מציע שינוי לגבי המסגד, אך בל נהיה בחוץ. ואם נוריע, שהוא לא לנו לנמרי, הרי זה קשפלכס יהודי עתיק-יומין, וצריך להיפטר ממנו, ועושים זאת על ידי פתיחת שער המוגרבים.

לעניין חאי מרים - העניין קיבל פרסומת. העניין הוא ציבי וכואי לספל בו.

א. בן-אליעזר: מה ההבדל בין עצרת החירום לבין העצרת הרגילה בפניית אבו עומדים, וזאת מבחינת מדיניות החוץ הישראלית? אם לגבי עצרת החירום מבקשה על ידי הסובייטים לדעבר בדיוק את הממשלה, והיא: לבקש בכל הצעדים והאמצעים הדרושים כדי לבלום את מדיניות הסובייטים והיוגוסלבים - ולא צריך לחזור כאן על דברי הברכה, האיחולים והתצלחות שחייך לשר החוץ ולממשלת ישראל, הרי עתה יש לזכור, שאיבגד יודעים בפני מה אבו עומדים. והדבר מחייב שיקול דב בכיוונים רבים ובסיון לראות את כל האפשרויות הכרולות להתפתח בעצרת זו.

אם בכוונה הידיעה שהתפרסמה ב"קול ישראל", כי הערבים הציעו לדחות את עצרת החירום, היכול מישהו לשער את הסיבה? כבראה הגיעו לכלל מסקנה, שאין סיכוי לסכם את עצרת החירום, אך יש סיכוי, והוא רציני, לקבל הצעות משרה בעצרת הרגילה, ומכיוון שכך, אין טעם לעמוד עוד הפעם בפני כשלון נוסף, אך יש טעם לנקט בצעדים לקראת הצלחה.

ואם זו ההנחה, הריני רוצה להרחר ולערער על כמה מסקנות של שר החוץ.

איני סבור, כי הניתוח שניתח שר החוץ ביחס לוועידת חרטום יתקבל באומות המאוחדות. זה אמנם ניתוח טוב, אך רק בשביל השולחן הזה. האומות המאוחדות ישימו את הדגש על ההחלטה שנתקבלה בחרטום, והיא - לפתר את הבעיות בדרכים מדיניות, ואילו כל שאר ההחלטות - כך יגידו - תן לצרכי פנים, ועל כן צריכה ישראל להוכיח, שגם היא מוכנה לפתר את הבעיות בדרכים מדיניות.

מחשבה זו מביאה אותי למחשבה שניה: לכל הדעות אין הודעת ג'ונסון כהכרזת בלפור. לכל הדעות היתה הכרזת בלפור בחירה יותר, ואם אפשר היה לתת כל כך הרבה פירושים להכרזת בלפור, בודאי שאפשר לתת פירושים רבים להכרזת ג'ונסון, ולא הייתי, אימוא, מסתמך בנסחון כזה על הכרזה זו. אני לגמרי לא בטוח. ידידי, חבר הכנסת לבדאו, אומר, שכל עוד חמצב בריימצאם יהיה רע, הרי יש סיכוי שג'ונסון יתמוך בנו. אני אומר: יכול להיות גם להיפך. ככל ששם יהיה רע, הרי כאן ירצה לקבל פיצוי.

דבר שני - עניין ירושלים. דו"ח בציבו של או-תאנט לא ישנה את החלטת האומות המאוחדות בעניין ירושלים, גם אם יהיה הדו"ח חיובי ביותר, הרי אין בו בדי לשנות החלטה. בעניין ירושלים ביתנה הודעה, כי בציבו של או-תאנט בנוגע עם אנשי שוקיירי. אני שואל: האם מטרד החוץ יודע על אנשי שוקיירי? אני מני בדתם. איני מבין, ולא רק אנשי שוקיירי, אלא אנשים, שהם חברים במועצה של שוקיירי. אני מבקש הסבר.

לדעתי החולשה שלנו היא בקיום חלל ריק במדיניות. אתה, שר החוץ, אומר, כי אין לנו חלל ריק. אתה אומר: יש תביעות ברורות, וחן - מ"מ לשלום, שים חשש, אך בעניין הנזה, בעניין א"י המערבית - אתה עומד. פירושו של דבר הוא, שיש לממשלת ישראל עמדות והחלטות לגבי כל מיני בעיות, אך לא בעניין זה. עצם איסור ההתייעבות בגדה המערבית יוצר עובדות. עצם העובדה, שאין מייחדים שחים בחלק של א"י המערבית - היא עובדה, שמדברת יותר מכל ההצהרות של חזן ושלי.

יש ועדה בארצות הברית ובראשה אדם חסוב, שיש אוזן קשבת לו. דעתו ודעת הוועדה היא, שיש להחזיר את הגדה המערבית לחוסיין, זה לא בחלל ריק. זה באמר לגבי וזה באמר גם לערבים. אבי מביה, שידיעה זו הועברה גם לחוסבים הערבים בירושלים ובשטחים אחרים.

אולי על יסוד זה יכולים אבו להבין את התנהגותם של חדוברים הרשמיים של הערבים בחלק זה של א"י בעיקר בסבוצות האחרונים.

קבלתי מכתבים מצרפת בהם באמר, כי המדיניות הישראלית לגבי הגדה המערבית היא כמדיניות הצרפתית לגבי אלג'יר ב-1961 ו-1962. הייבו, הוסר בהירות, חמביאה להתקוממות. חוסר בהירות, הסביאה ומפיחה תקוות.

יש לי רושם כי לא הצלחבו לסכבע את העולם
בדבר אחד, והוא, שישראל איבה חחוקפן במלחמה זו.

<u>שר התוץ מר א. אבן:</u> חמם הצבעות היו על הגדרת תוקפן וכולן בפלו.

<u>א. בן-אליעזר:</u> חבעיה היתה בעיית בסיבה ללא תבאים.

בעבין המליטים אבו צריכים להיות ברורים מאד: האחריות איבה עליבו. אין זו חובה בלעדית שלבו, אלא שיש לישראל רצון כבה לשתר את הבעייה. לגבי הפליטים היושבים בא"י יש לעשות צעדים ממשיים, מעשיים, לא תכרזות, כדי להראות לפחות תקוה לפתרון.

<u>י. רפאל:</u> איבבו מבהלים ויכוח על בעיית הגדה ובעיית השטחים, אם כי בסח תבוי הכבסת חזון להיכבס לעבין וציסם החלטה ממשלתית.

<u>י. חזן:</u> חס ושלום.

עמדת

<u>י. רפאל:</u> צמטת/אאא ממשלתית, ואבי חושב, שיש לדייק בביסוח עמדה זו. לעת עתה אבו מאוחדים בעמדה זו, אך בתבאי שהיא מדוייקת. ברגע שאתה מבטח אותה ביסוח שלך, הדיבו חדלים להיות מאוחדים. הביסוח איבו "כל עוד לא יהיה שלום", אלא "המשלה תגיש תכניות כאשר "יהיה מו"מ לשלום". חיית אומר "ללא תבאים מוקדמים". הייבו, אבו מוכבים להיכבס למו"מ על שלום ללא תבאים מוקדמים. בשך הזמן גם היית מסכים לשפשף את הענין של ללא תיווך. אם מתכוונים אבו ברציבות ובכבות לתגיע למו"מ לשלום, ואבו מתכוונים בכבות, הרי בגיע לכך רק דרך תיווך. כמובן לא תיווך של סיסו, לא תיווכים בלתי רצוליים.

אך כל עוד אין, הייתי מבקש להפסיק את כל התצהרות הפרסיות שכבר דובר עליהן. גם הוועדה שלבו צריכה לצרף המלצה לממשלה להפסיק את ההצהרות הפרסיות של השרים, ואבי כולל בזה גם את תכנית מפ"ם . בעצם פרסומה יש גזק. זו דעתי.

אטר לשליחו של או-התאנט: כבר נאמר על ידי חבר הכנסת אורנו, כי כל הצבאות המחוררות נהבדר. איני יודע אם ים בדר"ה כדי לעזור לבר, אך בודאי אין בר כדי להזיק לבר. אני אומר זאת, כי מבעתיד לא נחסם מהיעבות בעניינים טוליים. אין טעם להראות עיקטות בדברים טוליים.

לעניין הפליטים: ידוע לבר, שיש כבר סיומות של הכניות. איני יודע מה סיב החכניות הלר. המיובר בשני סוגי תכניות: האחד - תכנית כוללת, שעליבר להציג לעולם; הטניה - הכניות חלקיות, שאבר צריכים להתחיל בניצוצין. ראוי טוועדה זו תראה את החומר לפני שיתפרסם ברבים. אני מביע משאלה כזאת.

איני מסכים עם חבר הכנסת חזן שאמר, כי הוא חושש מהרצימות למצרים במקרה של חגטמת תכניות נסיבי. אני אומר: גם אחרי זה יישאר מרבר נדול, שיש בכחו להפריד.

מדובר על משא ומתן. השאלה היא: האם מר"ם עם כל מדיבות ערב או גם עם מדינת ערבית בודדת? לאחרונה נשמעו על התארגנות גוף ערבי בתוך פלשתינה. אני שואל: האם לא כדאי לעודד גוף כזה, לאו דווקא כגוף שתו נבהל מר"ם, אלא כדי לעודד גוף נדלני מהתאחדות ערבית ולהוציא מהתאחדות זו את האפשרות לדבר בשמם.

לעניין הר הבית: עובדה היא, כי למעלה מ-800 אלף יהודים ניקרו בהר הבית, דעת ההלכה היא, שאסור לבקר. כאשר יפרסם הרב גורן את הפסק שלו, יבקרו אחרים. גם אני אבקר. לדעתו של הרב גורן מצטרפן מבחינת הלכתית כל גדולי החורה. על כל פנים איני יודע למה יהיו הם בעלי הבית על הר הבית? למה יקבלו תשלום בעבור כניסה? לדעתי עשה הרמטכ"ל על פי הוראת שר הבטחון רבר רע כאשר אסר על הרב גורן להביע דעת הלכתית בנושא הלכתי. האם אסור במדינת זו לדבר? לעשות זאת פתחו את השער במקום, שבהחלט אסור, לפי ההלכה, לפתוח. מבחינה פוליטית הוסר הסייג, אך אסרו על אדם להביע דעה בכנס מדעי. אלמה בטמע כרבר הזה?

אני רוצה לשאל את שר החוץ: מה דעתו על ההתארגנות הצבודית? האם זו תופעה רצויה?

ועוד שאלה: האם איבנו יכולים, באיזו צורה שהיא, להעלות את עניין הימצאות הילדים אלג'יריים במצרים? האם איבנו יכולים לבצל עובדה זו?

<u>היו"ר ד. הכהן:</u> אני רוצה להעמיד את שר החוץ על משפט אחד בניברין, והוא: תרי זה חלפם, שהערבים יבנדד במאבק שלהם ובהשקפת עולמם ויסכימו לשלום. ברור שאצל הערבים חשוב החלום מן המציאות. ראיבו עובדה זו גם לאחר המלחמה וגם לאור החלטות ועידת חרטום. וכיוון שכך, הרי עליבו לבקש עמדה ולוחר, שלא חייבן דוצים לכבות את באצר והערבים כהיסטריים, אך יש להעמיד את הדברים על אמיתתם. וכשם שבתמך היטלר על ידי קונסדרציה פשיסטית של איטליה ופרנקו, כך לם לזכר, כי הקונפדרציה הפשיסטית שמאחרי באצר היא עוד יותר חזקה: סין ומריבות אחרות, שאולי לחלק מהן בות יותר בלעדבו.

ובדברנו על שלום, הרי צריך להיות לנו ברור מה הוא שלום. ראשית, שלום עם כל הערבים, עם כל מדינות ערב. שנית, שלום בדרך מראש. איני מאמין, שהערבים, שיבקו את השנאה לישראל עם חלב אמם - יעשו עמנו שלום. ואני איני רוצה שלום עם הוסיין ולא עם נאצר, אלא עם כולם. עליגו לזכור יפה, כי אחרי שלום ורסייל בא היטלר. עליגו לזכור יפה, כי שום ברית שלום שעשו הערבים ביניהם - לא החזיקה מעמד ולא עמדה במבחן. עליגו לרכז בעקודה זו את ההסברה. אני יודע, שאולי בילון לסגת, אך כל נסיגה פירושה סכנה בשחובית אאא חמורה.

מה זה שלום? ראשית, תבאים מראש בערבות כל המעצמות, ואפילו כולל סין, אם זה אפשרי. שנית, מחיקת העבר של הערבים אאא כלפי קיום מדינת ישראל. אחרת לא שוות השלום אלא את הנייר - עליו הוא בחתם. יחד עם זה תכניות לייסוב פליטים, ליחסים תרבותיים, להדדיות בסיחרה. בלי תקופת מבחן של עשר שנים, או של עשרים שנה, לא יכולה להיות כל הנעה לנסיבה.

ג. מאיר: אחרי השלום?

היו"ר ד. הכהן: בוודאי אחרי השלום.

במרכז הענינים עליגו לעמוד על בעיית חזמן ולא להיחפז ולא למהר. זה צריך לשמש יסוד לשיחה עם ידידינו. בל בחיה מדומים, כי אחרת בעמוד בפני מלחמה נוספת.

הערבים חיים מויתקונב. הייבו, היום החלש גובר על החזק. כאשר האמריקנים יברחו, אז יתחילו הערבים לחיות מהם.

עליגו להעלות תכנית קיצונית כנגד התכניות של מישהו, מי שמע אתמול בבוקר את נאומו של מרוליאן יודע, כי אין זו אלא בושה וכלמה.

גם אם ירצה הוסיין לדבר אתנו על שלום, הרי אין זה שורה פראה, וזה מחייב פעולת הסברה נוקבת.

איבי בא לומר שהתאהבתי בגדה או אאא ברצועה. אין לי סנטימנטים, אך זה נחוץ לי לבטחון המדינה.

אני חייתי מציע לוועדת החוץ והבטחון להעביר לממשלה המלצה האומרת, שכל מעשה וכל הצהרת, אפילו מעשה פתיחת שער חמוגרבים , ואפילו הצהרת של שר הבטחון או הצהרת של שר העבודה - ויחזכרתי שנים אלה, כי הם ידידי - יהיו רק לאור החלטת חממשלה. העם חושב, כי דברי שרים מחייבים.

בכלל איני מבין את התנהגותנו לגבי חמקומות הקדושים. אחת מן השתיים: או שזה סיפוח, או שזה כיבוש. אם זה מקום כבוש, הרי האוטוריטה היא בידי הצבא, ואז אין ענין לא לשר הדתות ולא לשר הפנים ולא לשר העבודה. מה יש לשר הפנים לקבע לגבי שטחים אלה? מה יש לשר העבודה לעשות בשטחים אלה? הכל - בסמכות הצבא, פל עוד זה שטח כיבוש.

שר החוץ מר א. אבן: לא הצבא הוא האחראי, אלא הממשלה.

היו"ר ד. הכהן: נכון, אך בציר הממשלה הוא - הצבא.

ג. מאיר: הידת ולא הצטמצמנו בדיון זה רק בבעיות
חעלולות לעמד לפנינו בעצרת ומטבע הדברים
גלש הדיון לעמדות עקרוניות, רוצה אני להעלות דבר, שאיני סביבה אותו,
גם לא הביעותי אותו: מה חבחלה של אישים, של מפלגות ושל התארגנויות?
לפי דעתי ממליצה כל התארגנות הטועלת לאי-החזרת אף טעל אדמה, כי זה
עושה רושם, מהממשלה יושבת יום ולילה על תכנון החזרת xxxxx השטחים,
והנה קמו סופר-פטריוטים, המועצים לכך. ראיתי את רשימת האנשים. יש
ביניהם גם תמימים, שאין לי ספק בכוונותיהם הטובות, שאינם יודעים
מה פטולה שימה זו.

א. בן-אליעזר: יש כאלה הרוצים להחזיר.

ג. מאיר: איני יודעת. אני מודה ומתוודה שלא שמעתי
על החלטת הממשלה האומרת להחזיר. גם איני
יודעת מראש, שיש רוב שרוצה להחזיר. ועל כן - מה הבחלה?

במקום שילכו חוגים אלה ויחזקו ידי הממשלה,
הם הולכים ומחלישים ידיה. לא הבינותי זאת בעבר ואיני מבינה זאת עכשו.

איני מבינה גם את ידידי היקרים ממפ"ם.
מרב שיש לכם עמדה, אך פחות מביבה אני איך יכולים אתם להיות בטוחים
בכל צעד שאתם עושים, מגיעים לסיכומים, גם מעלים אותם על הכתב
ומפרסמים אותם. ומה מפרסמים? שצריך להחזיר לחוסיין. אני שואלת: האם
הוא רוצה זאת מידיבו? הרי איבו רוצה לקחת. למי איפוא להחזיר?

מדיבה זו שידעה לעשות בפלאות במשך 6 ימים,
תרי מיד אחרי זה כל אחד לביתו וכל אחד לאהלו וכל אחד xx שוכח לרגע
חובה פטריוטית ראשובה, אלמבטרית, והיא - לא לפצל את עצמבו לעיבי העולם
לאחר הליכוד הצבאי.

איבי רוצה לומר, שאסור לחשוב ואסור לדון
ראפילו לבסות לסכם. אדרבא. אבי רק מקבאת בכם, אך xxxxxxx לפרסם - למה?
ומה? שמחזירים? למי? למה? באילו תבאים?

י. ישרי: גם בגין בא, גם יגאל אלון בא. עכשו מועצת
אחדות העבודה.

ג. מאיר: גם לו הגעתי למסקבה שצריך להחזיר, לא הייתי
מכרידה על כך, כי אין להשורת הכרזה על אי-
התזדה להכרזת על התזדה. ומוטעך? מפני שמעמדה של אי התזדה זכול לצמת
רווח. הייתי יכולה לומר לעצמי: בטון שמדיבת ישראל מכריזה שלא מחזיר,
אולם כיוון שעיבית לשלום, הרי כאשר יגיעו למו"מ, בודאי תהיה מוכבה גם
להחזיר. לא כן אם אומר מראש, שאבו מתכוובים להחזיר. כלפי חוץ העמדה
המוטבת היחידה היא: שאין מחזירים.

גם אלי באים עתונאים ושגרירים, הכל שואלים: המחיר מוכנים לחתזיד? תמובתי היא! לך - לא. למיטן - לא. ישבו הערבים ואז נדבר ונשוחח.

היה בארץ יהודי יקר, מגנס, בהלבו אתו ויבוחים יסודיים. הוא רצה בשלום. אמר, שאם נסכים להגבלת עליה - יעמ שלום. לבסוף הפסקנו אתו את הויכוח. אמרנו: אנו מוכנים להתרוכח רק עם הערבי שיאמר זאת. למה לבן להתפטר אתך? אבי אומרת: למה לי להתפטר אתכם - חברי וידידי יקרי וחזן - על התזרת השפחים. האם כבר ידוע לכם על ערביים שמכינים לשלום בתגאי שבחזיר שפחים? אם להתפטר, הרי לא אתכם, אלא עם חוסיין, עם באצר, עם מורים. לכם איבי מוכנה לוותר אפילו על שפל אדמת אחד.

דיבר חבר הכנסת רפאל על ממורך. למען השם - רפאל - בברת ממתורכים. יש צדיקי אומות עולם ויש אוהבי יהודים, ובכל זאת, כאשר עומדת שאלת של יהודים מול שאלות של עמים אחרים, אעפר להבין, כי בקרפת, והראיה - פובדה היא, כי חוסיין היה יותר באמן על הבוצרים בממירת המקומות הקדושים מאשר אבו דאת על אף העובדה, שאיבנו יוצאים לעולם לעמות בממות ליהדות. כאשר בפלת ירושלים בידי חוסיין במלחמה, אים לא פצה מה. לא כן כאשר היא בפלת בידינו. עדיין עומדים אבו, יהודים, מול עולם לא יהודי גדול. אבי אומרת: מתורך - לא. בשום מבים.

גם שר החוץ לא אמר מתורך, למבי שהגיע תאלמאן לירושלים העמידה ממשלת ישראל תבאים. כך צריך להיות גם בעבין הקבדי. כבר עמדה ישראל במערכות ולא בבהלה מעצרת או"ם. אין הצעה זו של מרתין בבחינת דבר טים להתפלל אליו. אם יהיה - לא בורא, אך צריך להיזהר מלבפול בפח.

הסיסמה הבחדה של ביטול לוחמה לא באה במקום שלום. אבי מברכת את שר החוץ, שהיה הראשון לקביעת ביטוי זה ואמרת הפעם רק שלום. כאים פרסי אבי אומרת: גם אם יהיה שלום לא תחזור אף פעם ישראל לגבולות, שאיבם מבטיחים את בטחונה.

אבו ידעים יפה, כי מלחמת פורצות בדרך כלל בין מדינות שקדם לכן היה ביבתן שלום. גם כאשר יהיה שלום - אין אבו מובטחים, ועל כן חייבים הגבולות להיות בטוחים. החזקת הרמה מבטיחה לי את הבטחון. לא כן פיסת הבזיר התחומה על ידי באצר.

בכל גילוי חלב אומרת: יש דברים שברורים לי ויש דברים שאיבי יודעת איך לפתרם, לגבי הרמה, הכל ברור לי. לעולם - לא בחזי, גם לא אסכים למידוץ. אין עוד טוקף מוסרי להגיד לאטהות בתל-קציר ובגיבוטר, שיגדלן את ילדיהם בבוטקדים. גבורת האטהות האלה עולה אולי על בבורת צה"ל. לגבי חרטה? לא פידוז ולא פס צבאי קטן. בחוץ לי דבר שיבטיח את חיי המשקים. זה ברור לי כשמש. גם לגבי עזה יודעת אבי בבטחון, כי לעולם לא בחזיר. אשר לסיבי - לא שבחוץ לי עוד חול, אך מוכרח להיות תסדר כזה, שיבטיח, כי לעולם לא יוכל להתמלא עוד הפעם על ידי מצרים.

אשר לגדה המערבית? כאן יש לי שפקות. הגדה המערבית כמו העיר העתיקה מעולם לא בתבו לירדן. זכותבי הצעת שר התוץ המבוה שרת, שאמרת אבו לא מכירים בזה, אבי מוחה! לו תיתה הגדה המערבית בקיית מאוכלוסיה - לא היתה בעיה, אך-פה אבי במבוכה.

לו ראיתי בעתיד הקרוב צורך לצליחה - בימא, זדך וגם עכשו אינם זזים. אבי טודה איפוא וממודה, כי אבי חושש מסדיבה דו-לאומית, והתכנית של גח"ל - לא לתת להם אזרחות לפני שגיב - הקומם אסילו את ידידי ישראל.

א. בן-אליעזר: ממילא שם שגים לא יקבלו אזרחות.

ג. מאיר: האם מוכרחים בסצב מסובך זה להודיע על כל דבר, שיכול להיות ברור ויכול להיות לא ברור?

לולא היינו עם כל כך פזיז, היינו יושבים ימים ולילות ודנים לגופם של עניינים. אני כמלעצמי עוד לא יודעת, אך אתתור את לטובי במלם אודיע על הצורך בהחזרה.

גם איני מניחה את הבהלה. האם הערבים כבר ירסניס אתנו על יד השולחן? האם הם אומרים, שפעתה בחיה בשלום? האם זו חבעיתי? מחוץ למדינת ישראל ומחוץ ליהודים יש רק גורם אחד שלא הכזיב במשך כל השנים, ותם - הערבים. בסמוך קצת עליהם.

אשר לפליטים: אני מציעה לצאת ממוך ההנחה, שאינגו יכולים לקבל על עצמנו את פתרון הבעיה, אך לפחות להתחיל לעשות משהו לדוגמה.

שר התוץ מר א. אבן: אתייחס לנושאים העיקריים ולא לדברים בשם אומרם.

כמה מחברי הוועדה השוו את המושב הקודם עם המושב הקודם. אני מסכים בהחלט עם השוענים, שמושב זה יהיה קשה. אני קצת מודאג מכך, שמתייחסים למושב הקודם כאילו היה כולו מי שנוחות וגן עדן. בל נשכח, שהוא היה חמור מאד, אם כי הסכנה שעמדה לפנינו אז היא אחרת. אז עמדנו לפני הסכנה, שהעולם כולו ובמוכו שני העצמות הגדולות יתאחדו ותבוא פניה לישראל ודק לישראל לבזבז את כל הישגי הנצחון. אי אפשר לומר עכשו, ששכנת כזאת לא קיימת. קוסיגין חושב, כי סיכוי כזה קיים. בכוון שכבר הושג משהו ואינגו מתחילים מנקודת האפס. כבר מקובל, כי אי אפשר להחזיר את המצב הקיים מבלי שהערבים ישנו את מדיניותם. התחייבו את התכלה, כי היוזמה מונקשת מהם. אם לא ישנו את מדיניותם - יישאר המצב הקיים.

הסכנה היא, שהמניעה מן הערבים תהיה קלושה, חסרת שחר, אחיזת עיניים, ואילו מאתנו תהיה הניעה ממשית, ובבר הצעות מעין אלה, שיש להן כבר בשורת ראשונה במכניה סיטו, יש להתנונן.

הואיל ואינגו יודעים מהן ההצעות שהוצעו, תצטרך הממשלה ותצטרך הוועדה להוסיף ולהתכנס, ואין טעם לקדם פני הצעות שאינגו יודעים מהותן.

בדבר אחד אני בטוח, שאין לשנות את העמדה, שנת הופיעה ישראל בכנס הקודם. כוחה של עמדתנו העקרונית יפה. אנו מקיימים

ס ו ד י

את המצב הקיים לדעת המפה הקיימת ולא בחליף את המפה חדשה, אלא במו"מ לשלום, שיקבע גבולות מוסכמים. לא היה בגרסתה זאת שום רמז למפתים מסדיסים. מבדבר את העצרת מבלי שהזכירבו שמה כלשהו. העמדבו את הבידוד על עקרוביותו. אותו הבידון קיים גם היום.

בשאלה אם אין מחשבות ותכביות, כבר באמר, שלש מחשבות ותכביות, אולם השרתף המרבי למו"מ הוא שישמש את תכליתבו והצעותיבו. זאת עליבו לומר בעצמו, ויש מדיבות שהוקדות אותבו, ודד תשובתבו גם לחן. גם לבראון וגם לראסק יש לומר, שאפשר מדיבה ערבית, שיש לה סקרבות לדעת את הצעותיבו - בספק סקרבות זו.

לגבי גורם אחד - ארצות הברית - בתבן רמז להלך רוחבו לגבי מצרים וסוריה. אמרבו, מתמצרים לא יסיעו מעבר לגבול הבינלאומי. אמרבו עזה לא תחיה מצרית. היא תחיה ישראלית. לגבי סיבי אמרבו, שלעולם לא יתיה זירה לריכוזי צבא מצריים וחרמש השיא מוכרח להיות מוצמת לא על ידי הצהרות, אלא על ידי הסדר מוסכם. זה יחייב בוכחות ישראלית בשרם-אל-שיך ובסביבתה.

לגבי סוריה אמרבו, כי אותה שעה לא יחיה עוד לעולם לקן תותחים סוריים. בא אליבו גורם אמריקבי ואמרי: אם תעמיקו יותר תביבו, כי פירוד ברמת הגולן לא יספיק. בסיבי זה אמרי: לא כן ברמת.

לגבי הבעיה המסובכת יותר, אמרבו, שאבו לומדים אותה ויש אפשרויות שובות.

לגבי העצרת אין לפרש יותר. גם בדו-שיח אין צורך לפרש יותר. אם יתייצב מישהו למו"מ, כמובן בבחיל לו את מחוסי העפרה. אבל מרסיפים ואומריפ: חזקה עליבו, שיצובבו בשלום, שבציע הצעות סבירות ומכובדות ולא פראיות. מזה לא צריך לחרג, גם לא בכיוון של "אף שעל אדמת אחר", כאילו הבעיה רק שריטוריאלית, כאילו אין בעיה מבחיבת דמוגרפית-שרבותית. יש חזון לא רק של מדיבת ישראל גדולה, אלא גם חזון של מדיבת ישראל יהודית, ויש חזון מסויים גם במושג של שלום, וחמפה צריכה להצטייד מתוך תשובת ואיזון בין כל השיקולים האלה.

אבי בער בידודים מפורשים, ישרי לב, אכזריים בהשרכת התוצאה של כל תכבית שתוצע, מי שמציע שלמות הארץ צריך לראות לנגד עיבין מיליון ורבע ערבים, שיחיי שלשה מיליון, ולראות את כל המסקבות הצבאיות מכך. אין להציע תצעה רק מתוך ראיית היתרובות שבה והתעלמות מהקשיים הכרוכים בכל תצעה.

אבי מסבים בחלש ם עם חמחבאדים לחספרה כזאת. זה בדואי גרוע מאד. אם קרבעים בקודת מוצא, חרי הויכוח חוא מבקודת המוצא. יש לא רק וכרח פבימי, אלא גם אאאא

כיבוש איננו נותן זכויות. המרובר במלחמה תוקפנית. מלחמה תוקפנית אינה נותנת זכויות, לא כן מלחמת התגוננות, והרי התאשמה שאנו תוקפנים נדחתה חמש מפמים. כיבוש מתחסל על ידי חוזה שלום, אך יש יוצא מן הכלל, והוא: שנת 1967. מדינה בסוגה בלי שלום ומבלי שהצד השני הגדיר את יחסי המשפטי והמדיני. זאת יש להעמיד כשגיאה ביצלאומית גדולה.

ס. אורבך: הנכון הוא, שמעמדת של הגדה היה מבחינה ביצלאומית לא ברור?

שר התרבות מר א. אבן: הזכות של חוסיין היתה הזכות לקיים צבא על פי הסכם שביתת הנשק. שמה שביטל את ההסכם הזה על ידי עצם מעשה ההתקפה, המקנה זכות זו על ידי כך, שלמעשה ביטל את הסכם שביתת הנשק. אם אין חוזה שביתת נשק - אין חוזה מפמי, והיחסים שלנו אתו צריכים להיות ניירובים מחדש.

נאמר בצדק, שאל לנו להסתפק בסיכמות של ביטול לוחמה. בשאלתי: מה תעשו אם מצרים תודיע, שהיא מבטלת את מצב הלוחמה. אני אומר, שאז אשמח לציין את העובדה הזאת ולצרף לקיים עכשו מו"מ לשלום, כי עוד לא נמצאי על מויבות, שאין לוחמה ביניהן, ומטרבות לשבת כדי להגדיר את המצב החדש. אם הם יבטלו את מצב הלוחמה, נקבל זאת בסיפוק ונקבע תאריך למו"מ. המבחן לביטול הלוחמה הוא הנכונות לנהל מו"מ לשלום, ומי שאינו מוכן לכך, סימן שלא ביטל את הלוחמה.

אשר לאו"מ: עלינו להתייחס בהסברתנו ובאגרות שהוגשו לעניין זה של זכויותיו של או"ם. עלינו לטעון, כי יפה הצביעות לאו"ם. מקובל בעולם, שהגדתן בטחון לשאי לבקש ציונות. גם ממשלה לאומית מבוססת על הנחה זו. הוכח, וזו אחת התוצאות והמסקנות הנובעות מכל ניתוח של מה שהיה - ועלינו לחזר ולשנן את חדשי מאי ויוני - שמידת הנטרון והעזרה שחושים האו"ם היו פחות מאפס. או"ם ברח מן המערכה על מנת לאפשר לריכוזים הסצריים להתקדם. אותו או"ם, שברח והרליק אור ירוק לתוקפנות הערבית - זכותו לתבע מישראל מרנבלת ביותר. נכון, שכולנו מקווים, שיהיה פעם או"ם אחר, ואם יהיה או"ם אחר, גם נשנה את דעתנו, אולם ביטחוים צריך או"ם לראות את עצמו כפי שהוא, בתחומי היכולת שלו, להסתפק בעידוד הצדדים לנהל מו"מ, אותו סעיף המנוע פתרון ישיר. זאת יש להדגיש.

אם נשאלים: מה תהיה התוצאה, הרי ברע במיעוטו - וזאת איננו יכולים למנע - היא התנגדות ברור מיבוי מישהו, שיגלה אחריות לעניין זה. איננו יכולים להתנגד להצעת האו"ם למנות אחד לייצגנו בעניין זה. זו זכותו של האו"ם. אני חושב, כי זה פחות פוגע מאשר ההחלטה האמריקנית-לטינית, המכוללת תוספות פסולות.

ג. מאיר: אך נלי שתהיה לו זכות להציע בעצמו.

שר התרבות מר א. אבן: כן. הוא יוכל לברר אם אפשר להביא את הצדדים לדי הסכם. יותר קל להיאבק עם זה מאשר עם התלטות מקרוביות על נסיבה, ונם על כך לא נתחייב, אלא אם יש הכתה.

ג. מאיר: אם הדובר בבטיון להביא את הצדדים, הדיבי מציעה, שאנו נביא את הצדדים.

שר החוץ מר א. אבן: אם הצד השני אינו מציע כלום - אל מציעו גם אתם כלום, אלא אם כן יש הצעה נגדית, ואז תתייעצו אתנו ונראה מה הנוסח המוגש פעמים.

אשר לנסיגה האמריקנית: בכל זאת נוסיף ליחס חשיבות רבה להודעתו של ג'ונסון מ-19 ביוני, והיא, שאין להזדר למצב של ה-4 ביוני, לא שביתת נשק, כי אם שלום ולא קוויים, כי אם הסכם. הנקודה הרביעית היתה, שהצדדים הם שצריכים לקבוע את השלום. אני אומרת יש ליחס יתר משקל לסעיף זה. אפילו קוב-דה-מרוויל אומר, שסוף סבניה לא תצמח מבחוץ, היא צריכה לצמח מבפנים. לדעתו, זה עניין לדורות, אך אין גורם שמעוניין לכפות פתרון על הצדדים.

לגבי ירושלים לא אוכל להוסיף. יש מדינות הדורשות מאתנו פתרון סמנטי. בראון אמר: אין לנו מדיניות לחלק את ירושלים. ביבתיים בפלה החלטת האיבודים. כן היה א כשאל בלוף של לסכם וילסון. בזמן לנו לשטח על תוצאותיו. בעד ההזדת הסמחים היו 42%, בעד אי ההזדת אף שהל אדמה אחד - 40%. בעד התזדת חלק ואי התזדת חלק - 43%.

אשר לפליטים: יש עליבו למן לכבד את הודעת הממשלה מה-2 ביוני, כך שכל הרוצה להזר - יוכל להזר. הלוחצים - גם אמריקנים, גם אנגלים, גם סקנדינבים, גם הולנדים. הבעיה היא כיצד לעבוד על הלחץ הזה? נכון שחשובנו היא, כי קיימנו את ההסכם שהסכמנו עליו, ואפילו ביד רחבה. כן אניע לממשלה להחליט לא רק על איחוד משפחות, אלא על חקמת גוף שיהא מוסמך לשפל בבעיות של איחוד משפחות ובעיות הומניטריות כאובות. אציע זאת, כדי שיישאר מרחב ולא שכבול הממשלה את ידיה היא. אני רוצה, שהממשלה תימן לעצמה את החופש.

אולי אין זה נכון, אולם באותה מקופה מהאזרנו 14 אלף - יצאו 15 אלף. בל בחשוב, כי שיביבו על ידי ההזדה את המובה הדמוגרפית. לא הייתי מציע לבסן על בעין ההזדה את סיכוייבו להצליח במערכה הגדולה.

לגבי הבעיה בכללותה: כל הופעתנו צריכה להיות הפעם אחרת, כי מעמדנו הוא אחר. יש הופעה ישראלית מסורתית בעצרת, שהיא למעשה הסברת הסיבות ליצירת הבעיה ותלייתן קולר הפשכה בערבים, שאינם פותרים את הבעיה של הפליטים. יומר אי אפשר להוכיח הופעה כזאת. צריכה הממשלה לבוא ולומר, כי פתרון הבעיה הוא כלהלן: כזה וכזה, ה כל בהיקף המזרח התיכון הרחב. עליה לתאר תכניה רחבה מאד, שכרוכו ודי כוחות, ולומר, כי זה הפתרון הבינלאומי. וכדי שלא נהיה אנו בבחינת נובחי עצום לאחרים, חרי על הממשלה להדגיש את האפשרות המעשית של הפיכת פלים לאיש עובד, לאיש מועסק, להתיישב, ואפילו בהיקף קטן, בניה xx אלף משפחות, ובאם האחרים יתגייסו לזה, הרי המפתן הקבוצי של מסלולת המזרח המיכון היה פותר את הבעיה.

ב-1951 שלה מרוכן שלית ואמר לנו שהשלם מבעיית הגבולות המדיניים ותברוך זה האפשרויות הכלכליות לפתרון בעיית זו? הבעיה השלית מכבית גדולה, אגב היא תבעה סעם מאד מאתנו. הוא אמר, כי התגיון הכלכלי תובע חלוקה.

ס ד ר י

יומר לא נוכל להזדקק אל הנאומים הקודמים.
בצמרך לומר, שמחוך סגנ עם הבעיה, אנו יודעים, שזה הממדון ולאחר את
הפתרון. תרומה ישראלית הכרחית. הבעיה המרכזית היא סליחי זזה. סם
זת בית כלא. ראשית מעשת מתן חופש תנועה. הוחל לתם היתרי תנועה
לבדה המערבית. רובם, לא רק שלא הוזדים לעזה, אלא עוברים לירדן
וגם לכוויית.

היו"ר ד. הכהן: זו תשובתו של שר התוץ. ממבחר, כי הוא
תקשיב לאשר באמר פה. זד לנסיונו לא נוכל
יותר להיפגש, באחל לו איפוא הצלחה בשבודתו.

xxx אני רוצה לנסות לסכם המלצה:

"ועדת התוץ והבטחון בישיבתה מהיום רואה
לנכון להמליץ בפני הממשלה, לאור הנסיון, כי כל פנולה יגבי המסתיים
המצויים בידי ישראל לאחר מלחמת 6 תימים והאוכלוסיה נשתתים אלה,
ייעשו אך ורק לפי החלטת הממשלה.

כמן כן ממליצה הוועדה, שכל תרדמה מוסבית
בעלת אופי מדיני תוצהר אך ורק על ידי ראש הממשלה או שר התוץ, או
שהוסמך בספורש על ידם.

ח. לבראן: לא מסכימים.

י. תרדי: אני מציע למחק את הסוף.

היו"ר ד. הכהן: הכוונה ששרי הממשלה לא יפגינו את
הצבור בהכרזות.

ש. פרס: אם וועדת התוץ רוצה להביע לסיכום כזה, היא
חיבת לשאל את השרים ואם ראש הממשלה. היא
חייבת לקיים קודם כל בירור רציני.

ר. ברקת: הוועדה איבה מתכבית בסדרי עבודתה של
הממשלה, אך אנו יודים לשבב, שמרבה סבוכה
ומורכם בזק על ידי כך ששרים מוצים מלסרים הודעות, שבצבור מתקבלות
כהחלטות של הממשלה.

א. בן-אליעזר: מסיליפ על היו"ר להביע את הדעות שהושמעו.

ג. אאא מאיר: אם אין הסכמה - הריני מציעה ליו"ר לכתב לראש
הממשלה מכתב ובו לספר, כי חברים לא מצאים
הביעו את דעתם על הופעות אלה של שרים משרי הממשלה.

היו"ר ד. הכהן: הישיבת בעולה.